

ÖLÖTTŐ. SZELEI BALÁZSNÉ

ÖLÖTTŐS NYEJE: 1976.

TART.: HÚSUET - HÍVES TOJÁS

HÁNYASZOMBÓL KÉSZÍTETT NŐI  
REHADARABOK

9 lap

FŐLÓRÁSÚ NYUTARÓ: SZÁNTÓD

NYUTARÓ: XIV, XIX, B

PAPÍRIPARI VÁLLALAT



KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRNO A'S

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 1818. - ON TETEJE ALÓL

MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG  
Önkéntes Gyűjtő Szakosztálya  
BUDAPEST, VIII. KÖNYVES KÁLMÁN KÖRÜT 40.

NÉPRAJZI MUZEUM  
Ethnologiai Adattára

## P Á L Y Á Z A T I K É R D Ő I V E K

Szerk: Dr. Morvay Péter  
7./1970. sz.

Györgyi Erzsébet:

## H u s v é t - h i m e s t o j á s



A husvéti szokásokkal kapcsolatos adatokat két időpontból szeretnénk megkapni. A mai szokások mellett azt is szeretnénk tudni, hogy a mai 70-80 évesek fiatal korában mi volt a szokás. Ezért minden egyes kérdésnél két helyet jelöltünk ki a válaszok beírására: az elsőbe kérjük a mára, a másodikba a század elejére vonatkozó adatokat. Természetesen a mára vonatkozó adatokat a fiatalabbaktól, az 50-60 évvel ezelőttiére vonatkozó adatokat 70-80 éves öregektől szerezzük be.

Amennyiben több közlendője lenne a gyűjtőnek, mint amennyi hely a rovatokban van, kérjük, mellékeljen külön lapokat, s arra írja rá adatait, a kérdések sorszámának megjelölésével.

Ha a gyűjtőnek nincs rajzkészsége, teljesértékűnek számít gyűjtése rajzok nélkül is. Ha azonban szívesen rajzol, kérjük, hogy külön lapon helyi készítésű tojások után rajzolt, illetőleg tojáshímzéshez értő személlyel rajzoltatott rajzokat is szíveskedjék mellékelni.

A gyűjtés helye: *Szautóca*.....

/helység, megye, járás/

I.1. Milyen módon szoktak tojást festeni a községben?

a./ Szoktak-e bolti festékpor oldatával egyszínűre festeni tojást?

Mostanában:

50-60 éve:

*szoktak bolti festékporral*.....

*nemigen szoktak házilag előállított festékben*.....

b./ Szoktak-e növényből házilag előállított festékoldattal festeni tojást? Milyen növényből készítenek festékoldatot, milyen eljárással?

Mostanában:

50-60 éve:

*nem*.....

*körösfabelsőjét megfőrték és annak a levében sárgás barnára, vöröshagymalejű főzött levébe pirosra festették*



c./ A leírt módon nyert festékekkel milyen színűre festik a tojásokat?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *színes festékekkel* .....  
 ..... *pirosra, kékre* .....

..... *körösfehérre, barnásszóra,* .....  
 ..... *vöröshagymaolajleves pirosra fest* .....

2. Milyen módon szokták a tojást díszíteni?

a./ Az egyszínűre festés előtt szoktak-e a tojásra viasszal mintákat írni, rajzolni?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *nem* .....  
 .....

..... *igen* .....  
 .....

b./ A már egyszínűre megfestett tojásra szoktak-e mintát karcolni?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *nem* .....  
 .....

..... *nem* .....  
 .....

c./ Szoktak-e a már egyszínűre megfestett tojásra vegyszerbe mártott tollal írni? Mibe mártják a tollat?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *nem* .....  
 .....

..... *nem* .....  
 .....

d./ Szoktak-e a tojásra leveleket illesztetni és úgy megfestetni?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *nem* .....  
 .....

..... *nem csak kézzel,* .....  
 ..... *szabáson rajzoltak* .....

e./ Szokás-e a tojásra patkót vagy más díszet szerelni? Ha igen, mit tartanak róla, mit csinálnak az ilyen tojással?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *nem* .....  
 .....

..... *nem* .....  
 .....

II.1. Hogyan nevezik a festett tojást?

A fiatalok:

Az öregek:

..... *piros tojás* .....

..... *piros tojás, húmes tojás* .....

2. Hogyan nevezik azt az eljárást, ha viasszal irnak a tojásra a festés előtt?

A fiatalok:

Az öregek:

..... *nem ismerik* .....

..... *kifarrák* .....

3. Hogy nevezik az író eszközt?

A fiatalok:

Az öregek:

..... *nem ismerik* .....

..... *meghagyott* .....  
 ..... *szifarrák* .....

4. Mit ábrázolnak leggyakrabban a tojást díszítő rajzok?

Mostanában:

50-60 éve:

..... / ..... *normális sárga*

5. Hogyan nevezik a helybeliek a leggyakrabban előforduló díszítőményeket?

Mostanában:

50-60 éve:

..... / ..... *normális tojás*

6. Szoktak-e szöveget írni a tojásra? Mit?

Mostanában:

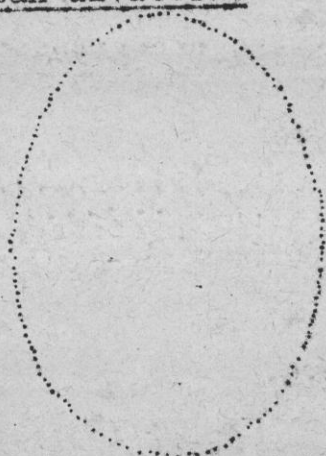
50-60 éve:

..... / ..... *nem*

7. Rajzoljunk be helyi készítésű tojásokról /illetőleg rajzoltassuk be tojáshimzéshez értőkkel/ a tojás formákba a szokásos díszítőményeket:

Mostanában divatosak

50-60 éve divatosak



III. 1. Melyik napon szokták festeni a tojásokat?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *nagy pénteken* .....  
 ..... *vagy nagy szombat* .....

2. Ki festi, díszíti a községben a tojásokat?

a./ Lányok /saját, vagy családi használatra/? *és anyja*

Mostanában:

50-60 éve:

..... *anyák* .....  
 ..... *és a nagyanyja* .....  
 ..... *nagyanyja* .....



b./ Asszonyok /saját, vagy családi használatra/?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *családi használatra* ..... *családi használatra*  
 .....  
 .....

c./ Gyakorlott asszonyok /mások számára, ellenszolgáltatásért/?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *nem* ..... *nem, esetleg barátság-  
 ságból*  
 .....

3. Irjuk le azoknak az asszonyoknak nevét és címét, akik legjobban értenek a tojáshimzéshez!

*nincs már*

IV. 1. Szokás-e húsvétkor himes tojást szenteltetni?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *igen* ..... *igen*  
 .....

2. Ki szokta a himes tojást elfogyasztani?

Mostanában:

50-60 éve: *húsvét reggelen*

..... *a család* ..... *a család együttesen*  
 .....

3. Az elfogyasztott tojás héjával mit szoktak csinálni?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *eldobják* ..... *ha összejűtik és a  
 padlásra fűtik az Istent  
 nyíla nem ut be oda*  
 .....

V. 1. Szoktak-e himes tojásokkal játszani?

a./ Tojásba pénzt beütni

Mostanában:

50-60 éve: *játszani, igen*

..... *igen* ..... *a fiatalok dombról  
 lefelé "gurulitani"*  
 A játék helyi népi neve? *gurulitani*

b./ Tojásokat összeütni

Mostanában:

50-60 éve:

..... *retten igen* .....  
 .....

A játék helyi népi neve? .....

c./ Tojásokat gurítani

Mostanában:

50-60 éve:

..... *gurítani* ..... *"gurulítás"*  
 A játék helyi népi neve? *"gurulitani"*

2. Szokták-e ugyanezeket a játékokat játszani ~~diszitetlen tojásokkal?~~

Mostanában:

50-60 éve:

..... *igen* ..... ~~szab~~ *szines tojásokkal*

VI.1. Szokás-e /vagy szokás volt-e régebben/, hogy a fiatal legények a nagylányokat meglocsolták husvéthétfőn vízzel?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *szántódpusztán nem volt*

..... *nehéz* .....

Hogyan történt ez?

a./ pataknál, tónál?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *igen* .....

b ./vályunál, vödörrel?.....

Mostanában:

50-60 éve:

..... */* .....

c./ szódavízzel, milyen módon?

Mostanában:

50-60 éve:

..... */* .....

d./ kölnivízzel, milyen módon?

Mostanában:

50-60 éve:

..... *a lányok háját* .....

e./ egyéb módon, hogyan?

Mostanában:

50-60 éve:

..... */* .....

2. Mi a locsolás értelme?

A fiatalok szerint?

Az öregek szerint? *nem tudja*

*hisztetelésadás*





Kiegészítő kérdések

1. Honnan ered a tojásfestés, diszítés szokása? /Kérjük azt is felírni, hogy a közölt magyarázatot az adatközlők honnan hallották./

A fiatalok szerint

Az öregek szerint

..... régi szokás .....  
.....  
.....

..... szidőktől nagy- .....  
..... máleiktól .....  
.....

2. Mi a célja a tojásfestésnek, diszítésnek? /Kérjük azt is felírni, hogy a közölt magyarázatot az adatközlők honnan hallották./

A fiatalok szerint

Az öregek szerint

.....  
..... nem tudja .....  
.....

..... hogy szép legyen .....  
..... idős anyjuktól .....  
.....

3. Kit szoktak megajándékozni hímes, festett tojással /pl. a családtagokat, keresztgyereket, a leány udvarlóját stb./?

Mostanában

50-60 éve

..... ismerőzöket keresztgyereket .....  
.....  
.....

..... keresztgyereket is .....  
..... udvarlót .....  
.....

4. Fűződik-e valamilyen szokás, ünnepélyesség a hímestojás elfogyasztásához?

Mostanában

50-60 éve

.....  
..... nem .....  
.....

..... kőrösgyepelenél husvét .....  
..... hátfőn mentelt tojást .....  
.....

5. Hisznek-e abban, hogy a hímestojás előnyt, jót hoz arra, aki elfogyasztja?

Mostanában

50-60 éve

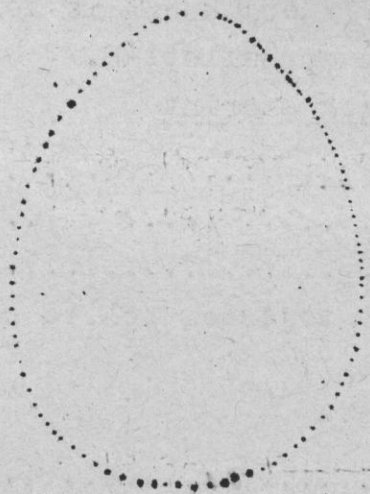
.....  
..... nem .....  
.....

..... nem ismeretes .....  
..... csak gondolják hogy .....  
..... egészséges javító céllal .....  
..... mert rótt, piros paprikát .....  
..... és tormát tesznek a .....  
..... főtt tojáshoz.

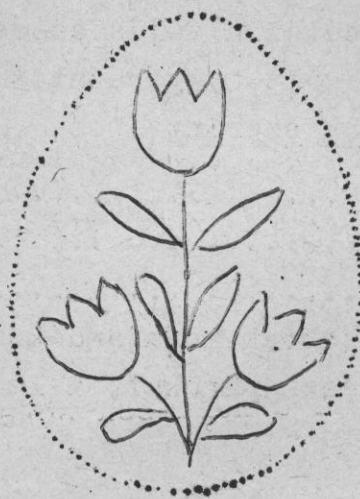


Amennyiben módja van, kérjük, töltsse ki az alábbi formákat a községben szokásos, hagyományos tojásdíszítéssel /rajzoltasson tojásíróval/.

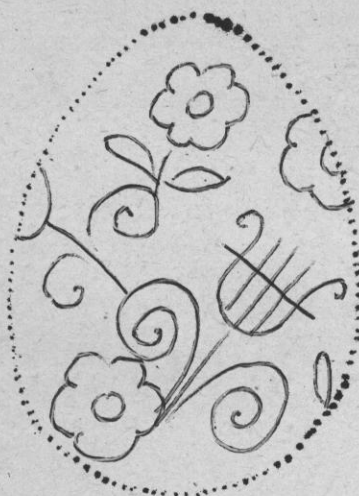
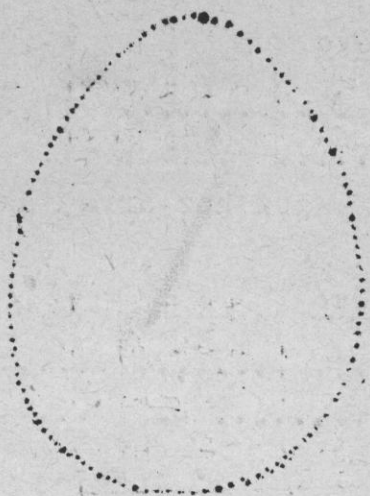
Mostanában divatosak:



50-60 éve divatosak:



*tulipános*



*virágos*

## P Á L Y Á Z A T I K É R D Ő I V E K 5./1970.

Szerk: Dr. Morvay Péter

U. Kerékgyártó Adrienne:

## H á z i v á s z o n b ó l k é s z í t e t t n ő i r u h a d a r a b o k

A házivászonból /kenderből, lenből vagy pamutos vászonból/ varrt, ~~közvetlenül a ténylegesen viselt ruhadarabokat~~ ma már csak ritka helységeben öltik fel, de élnek még olyan idős asszonyok, akik egyes ilyen régi darabokat megőriztek, sőt élénken emlékeznek még az anyáik, nagyanyáik viselte vászonöltözetre is. Ezeknek az emlékeknek kérdőíves összegyűjtésével értékes adatokat tudunk szerezni e nagymúltú népi visleletdarabok típusainak országos elterjedéséről.

Kérjük a gyűjtőket, hogy a kérdéseket két-három, a helységeben született és élt idős parasztasszonynak tegyék fel. Egyikük lehetőleg 70 éven felüli legyen, hogy emlékeire támaszkodva feljegyezhessek a vászonvislelet korábbi változásait is. Lehetőleg állapítsák meg, illetve adatközlőjükkel együtt számítsák ki, hogy melyik öltözetdarabot kb. mely években viselték.

Kérdőívünk a házivászon ruhadarabok több - vidékenként eltérő - fajtáját felsorakoztatja, azonban a gyűjtés helyén ezek közül valószínűleg csak 3-4 darab volt használatos: kizárólag ezekre vonatkozólag kérünk adatközlőinktől részletes választ.

Az itt közölt rajzok a női viseletdaraboknak csak általános vázlati. Kérjük ezért, hogy a helységükben fellelhető régi ruhadarabok szabása és a rajzon érzékeltetett szabás közti eltéréseket /főként az összevarrások helyét/ tüntessék fel, vagy az adott vázlaton vagy külön készített rajzon. Kérjük továbbá, hogy a ruhadarab helyi elnevezését hangzás szerint jegyezzék fel. A kérdőpontokban példaként felsorolt népi elnevezések közül húzzák alá azokat, amelyek helységükben is használatosak, de ezeken kívül sorolják fel az egyéb ott használatos elnevezéseket is, nyílalal megjelölve a rajzon, hogy az a ruhadarabnak melyik részére vonatkozik. A hajtások, himzések, díszítések helyét is jelöljék a rajzon, s jegyezzék fel ezek népi elnevezéseit és készítmódját az adatközlő szavaival.

Kérjük a gyűjtőket, hogy minden helyi kifejezést, szó szerinti lejegyzést tegyenek idézőjelbe.

Amennyiben helységükben a vallási vagy nemzetiségi csoportok asszonyainak vászonruha viseletében eltérés mutatkozott, jegyezzék fel azt a ruhadarabok részletes leírása során.

Ha valamelyik ruhadarab fajta a helységben nem használatos, jelezzék azt  $\emptyset$  jellel az illető kérdésnél.

A gyűjtés helye:

/helység, megye, járás/.....*Sántód - Somogy megye - Siófok járás*

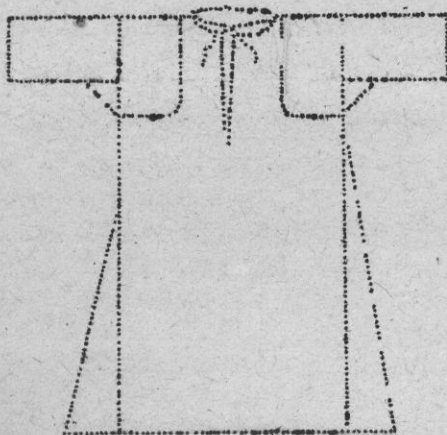


I. ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEK

1. Termelnek- és fonnak-e még ma is kendert, lent? *nem*  
Ha már nem, mikor hagytak fel vele? *10 éve*
2. Meguk szótték-e fel a fonalat, vagy takácsnak adták? *talán*
3. Milyen koru asszonyok viselnek még ma is a helységben kendervászonból való ruhadarabot és mit /"hosszuinget"-et, "röviding"-et, "pendely"-t/? *csak a nagyon öregek*
4. Vannak-e a helységben vallási vagy nemzetiségi szempontból elkülönülő csoportok? Melyik csoport a hagyománytartóbb? *n. kath.*
5. Meddig varrták az asszonyok vászon öltözetdarabjaikat otthon, kézzel /pl. az első világháborúig/? *1914-ig*
6. Kb. mikor és kihez került a helységbe az első varrógép /varrónőhöz, varrótanfolyam hatására jó módu gazdacsaládhoz/? *gazdag családtól*

II. ALSÓ- ÉS FELSŐTÉSTET EGYARÁNT FEDŐ ÖLTÖZETDARAB: "HOSSZUING", "ÜMÖG" stb. /lásd a II. sz. rajzot!/  
II. sz. rajz

1. Viseltek-e a helységben házivászon hosszuinget? *igen*
2. Mi volt ennek a helyi népi neve? *hosszuing*
3. Emlékezet szerint meddig volt ez általános viselés? *1944-ig*
4. Az egész inget egy fajta vászonból készítették-e? *igen*  
Vagy a mellet fedő rész finomabb, az alja durvább vászonból volt, s ezeket összevarrták? *nem*
5. Milyen volt a felső része /"szűk-ujju", "pálhás", "vállfoltos"/?
6. Meddig ért az ujja? *könyökig*
7. Hogyan dolgozták el a nyakát? *csipkével vagy simán*
8. Milyen volt az eleje /sima, hajtásolt/, meddig hasították fel? *derékig*



9. Hogyan záródott /"galand"-dal, gombbal/? *vagy galanddal vagy gombbal*
10. Az oldaltoldása /"ereszték"/ meddig jött fel /csipőig/?
11. Milyen bő volt az ing alja? Hogyan bővítették /pl. egy "szél" az eleje, egy "szél" a háta és két oldalt fél-fél "szél" "eresztéket" varrtak bele/? *igen*
12. Vettek-e a hosszuing fölé pendelyt vagy szoknyát úgy, hogy a felső része felsőruhaként szolgált /pl. hétköznapra, vagy nagy munkára/? *igen*
13. Hány darabot kapott belőle egy jó módu és hányat egy szegény menyasszony? *9-10 db. a menyegyzés, gazdag 50 et is*

"Tüdchig" (derikig irö inget hardtak csak a mole.  
 A nyakon mint letűve, a kivágás mellett, "pasepallie"  
 diszitis (letűzési töltésorosan vagy csipke disz?)  
 4 férfi gatyja 12 szelből volt varva kívül négyen belül  
 volna, legőrtve. Az ing 5 szelből. A hörnapi gatyja  
 1 1/2 szelből készült, egyike, egyike oldala, szára, fele.  
 az illetig" (slice) 2 szelből az ing újja pánntal  
 összefogatra a esuklón. Ezt himertik, nyakot is  
 magas himzissel, leginkább rosmaring diszitis  
 vartak. Shingelissel, csipkével diszítellik a "pentotis  
 ami 6-7 szelből készült. A völeginynek 12 inget is 12  
 gatyját volt a menyasszony illetve adott jéggyajándékba  
 selen vásárolból." Szalavásronból, sisetakenderből ötétek  
 12 bordával. A legfinobbabb 24 bordával a legolcsobb  
 8 bordával örvetett, de az már rösebboron volt  
 durva is durva munkákra használtak. Atrui tirta  
 fehérbe mentek férfiak is nők is. A búzabéhardás  
 is hófehér, gyöls" vásárolból készült csipke ingbe  
 gatyába főtiszalagozott kocsival történt. A menyasszony  
 völeginy inget alóneműjét csavarni morárhoz nem  
 volt szabad mert "hasfájóval lésnek!"

Szeli Balázsni hántórol - Tomoy



14. Nagyanyáink idejében a hosszuing milyen vászonból / hány "nyüstös"-ből készült? /Kb. melyik évtizedben?/ *finobból*

III. A CSAK FELSŐTESTET FEDŐ, III. A, B, C. JELZÉSŰ INGFELEK KÖZÜL MELYIK ISMERT A GYŰJTÉS HELYÉN?

III./A. Rövid, "szükujju", "vállfoltos", "pálhás", "vászoning"/Lásd a III.

A. sz. rajzot/

1. Mi volt ennek az ingnek a helyi elnevezése? *vászoning*

2. Viselik-e ezt még ma is? Vagy mikor ment ki a divatból? *k. b. 20 éve*

3. Meddig ért a dereka? *egészen leért*

4. Milyen bő az ing dereka /egy "szél" az eleje, egy a háta/?

*2 szél*

Egy "szél" hány cm ez esetben? *75-80 cm.*

5. Milyen a nyaka /beszegett, kiskalléru/? *is.*

6. Milyen hosszú a hasíték, s diszített-e a mellrésze? *25 cm.*

*diszítették* III. A. sz. rajz

7. Hogyan záródik? *vagy gomb vagy góland "madraszgal"*

8. A vállfoltot az ing színére, vagy fonákára varrták-e? *színre*

9. Meddig ért az ujjja? *könyökig*

10. Könyök felé szűkítették-e /"cipujju"/? *igen*

11. Ugyanabból az anyagból volt-e az ujjja, dereka s vállfoltja? *igen*

12. Ezt az egészen egyszerű inget viselték-e felsőruhaként, pendelyel vagy szoknyával, és milyen alkalomra /pl. aratáskor, mosáskor/? *igen. Törnapon még boltba is mentek raj*

13. Volt-e ugyanilyen szabásu, ünnepre viselt ingük, és miben különbözött ez a hétköznapiától /anyagban, diszítésben, vagy ugyanazt viselték, mint hétköznapra, de csak mig uj volt/? *finomabb és is ipkís*

III./B. Bő ujjú ing, melyen a ráncolás csak a vállig, "vállfolt"-ig fut /Lásd a III.B. sz. rajzot!/  
/Lásd a III.B. sz. rajzot!/  
*csak ing*

i. Mi volt ennek az ingnek helyi elnevezése /"ingváll"/?

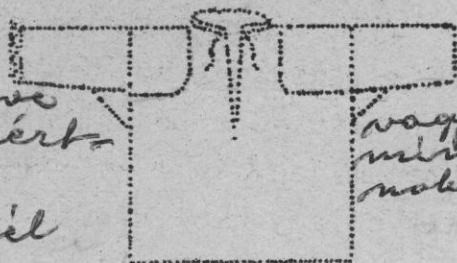
2. Viselik-e még ma is ezt az ingfélét, kik, és mikor? *nem*

3. Meddig ért a dereka? *mint a blúzoké*

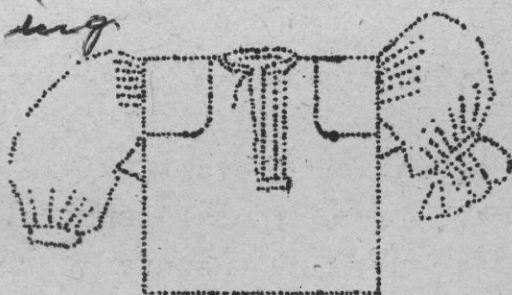
4. Milyen bő volt a derék része

/egy "szél" az eleje, egy a háta/? *igen*


5. Volt-e pálhája /"páhó"/, mekkora? *nem ismeri* III. B. sz. rajz.



*vagy csak mint blúzoké*



6. a./ Hasitéka hol volt /középen, féloldalt/? *elöl*  
b./ A hasiték mellett diszitették-e? *nem csak a jobb oldalt*
7. Milyen nyaka volt /keskenyen szegett, keskeny galléros/? *galléros*
8. Mivel záródott? *gombbal is galanddal is*
9. A vállfolt/szinére vagy fonákára varrták-e? *szinére*
10. Milyen bő volt és milyen hosszú egy ujja? *nem volt hulló, is könnyű, is*
11. Az ujja végén keskeny pántba /"Ténző"/ fogták-e össze a bő ujjat, vagy madzaggal úgy huzták össze, hogy fodra maradjon?
12. Feltölték-e a bő ujjrészt a váll felé bugyrosra, "bokrosra", s milyen magasra? *könnyűen fölül*
13. Milyen anyagból készítették a derekát, ujját? *nygyforma*
14. Készítették-e ebből a fajtából külön hétköznapi és ünneplőre viselt inget? Miben különbözött a kettő? *igen. Hétköznapi durvább, is kevésbé diszitált*
- III./C. Bő ujjú ing, melynek ráncai, redői a nyakig futottak /Lásd a III.

C. sz. rajzot!/  


1. Mi volt ennek az ingnek helyi neve /"ingváll", "rövid dereku ing"/?

2. a./ Viseli-e még valaki a helységben? *nem*

b./ Mikor volt általánosan viselt? *régen 1900 elején még*

3. Meddig ért a dereka /kötésig, vagy csak éppen a mellet fedte/?

4. Milyen bő a derékrésze? /Egy "szél" az eleje, egy a háta/  
Egy "szél" hány cm ez esetben? *80 cm*

5. Elöl végig hasított volt-e? *igen*

6. Hogy dolgozták el a nyakon a ráncolást /keskenyen szegették, hurkolták/?

*starárszerűen diszitálták*

III.C. sz. rajz.

7. Bő nyakkivágást hagytak-e, vagy szűkre összehuzták?

8. Hogy záródott /madzaggal, galanddal a nyakánál kötötték meg/?

9. Milyen bő volt egy-egy ujja /egy vagy másfél "szél"/? *nem volt*

10. Volt-e hónaljban pálhája? Mekkora? *no, olyan bő, nem volt pálhája*

11. Milyen hosszú volt az ujja /mint a derék, vagy másfélszer olyan hosszú/? *volt rövidebb is hosszabb is*

12. Az ujja végét hogy fogták össze /keskeny pánttal, vagy fodrot hagyva madzaggal huzták össze/?

13. a./Milyen széles volt a fodorrész? b./ Hogyan diszitették?

*három négy ujjnyi széles is csipkével diszitáltak*

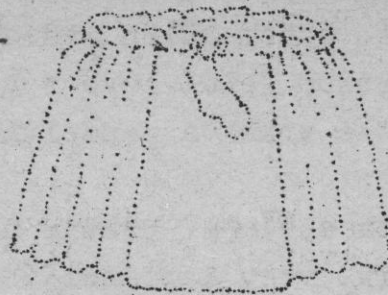


14. A bő ujjat hol erősítették a karjukhoz? *könyvéle fölött*
15. Milyen anyagból /kendervászon, "feles vászon", "száda", "tilángli"/ készítettek régen, majd később /kb. melyik évtizedben?/ ilyen nyakba ráncolt inget? *1918 ig régebből fogva*
16. Azonos anyagból varrták-e az ing minden részét? *igen*
17. Ha az ing ujjá áttetsző volt, vettek-e alá szükujju /himzett/ inget? *igen*
18. Ha volt ebből az ingfajtából hétköznapi és ünnepi, miben különböztek ezek? *az ünnepi dúsabb csipkézett kiliszerezett volt*

IV. AZ ALSÓTESTET KÖZVETLENÜL FEDŐ, IV.A,B,C,D.JELZÉSŰ RAJZOKON ÁBRÁZOLT PENDELYFÉLEK KÖZÜL MELYIKET ISMERTÉK A GYŰJTÉS HELYÉN?

IV/A. Alsóbősége egyezett a derékbőséggel, a vászor széleit szabás nélkül varrták egymáshoz. Deréknál visszahajtották az anyagot, levarrták /"madzagház", "párta"/, és ebbe huzták bele a derekon körbefutó madzagot. Ez a pendely derékon bővithető, széthuzható volt, mint a botyadereka. /Lásd a IV.A. sz. rajzot!/.

1. Mi volt ennek a helyi elnevezése? *penzsa*
2. Meddig volt általánosan viselt ruhadarab? *1918 ig 20 ig*
3. Hányat vettek egymás fölé? *6-7 db*
4. a./ Hány "szél" volt a legalsónak a bősége? *6-7 szél*  
b./ Hány "szél"-ből volt az ünnepi? *6-7 szél*  
/Egy "szél" 5.5-5.7m. volt házi-vászonból./



5. Milyen öltéssel varrták a széleket össze? *hátra öltéssel*
6. Hagytak-e hasitékot? *igen hátsó* IV.A. sz. rajz.
7. Hol kötötték meg a madzagját /elől, hátul/?
8. Meddig ért a pendely /lábi/raig, térden fölül/? *terd alatt lábikráig*
9. Melyik ingfajtát vették fel hozzá munkára és melyiket ünnepre? *rövidet*

IV/B. Bővített alju pendely, melynek derekán visszahajtott részébe /"madzagház"/ bujtatták bele a körbefutó összehuzó madzagot. Alját "ereszték"-kel, "cikli"-vel bővítették. /Lásd a IV.B, sz. rajzot!/.

( Mi volt ennek a pendelynek helyi elnevezése?

*ez nem ismeretes*

2. Meddig volt általánosan használt ruhadarab?

3. Mennyi volt az alsóbősége /pl. egy "szél" az eleje, egy a háta és fél-fél "szél" az oldalsó két "ereszték"/?

4. Az "ereszték" meddig ért fel oldalt /kötésig, vagy 5-10 cm-rel lejjebb/?

5. Meddig ért ez a pendely /térden felül/?

IV.B. sz. rajz.

6. Vettek-e ugyanilyen szabásu pendelyből többet egymásra? Milyen alkalmal? *igen utcaro*

7. Előfordult-e az, hogy munkához "pendelyre" vetkeztek? Milyen munkához? *igen mosáshoz*

8. Milyen inget vettek fel hozzá? *rövid melle inget*

9. a./ Ismertek-e olyan "eresztékes" /tehát a.IV.B.-vel egyező szabásu/ pendelyt, mely a derékvonaltól feljebb, kb. mellig ért? Madzagháza nem volt, hanem külön madzaggal erősítették derekukra az asszonyok, és a derékon felül levő részt visszaborították a csipőjükre. *nem*

b./ Volt-e ennek a pendelynek vagy a visszahajtásnak külön elnevezése?

IV.C. A vászon széleit szabás nélkül varrják egymás mellé, deréknál ráncba szedik, vagy hajtásolják, és keskeny derékpántba foglalják. Tehát a ráncok a deréknál nem húzhatók szét, hanem hasitékkal teszik lehetővé a pendely felvételét. /Lásd a IV.C. sz. rajzot!/  
1. Helyi elnevezése /"pendely", "ing-alj", "bikla" stb./

2. Mikor volt ez általános viselet

/pl. az első világháboruig, az a-datközlő nagyanyja idejében/? *1918-ig*

3. a./ Hány "szél"-ből varrták a leg-alsóként viselt hétköznapi? *5-6 szél*

b./ Hányból az ünnepre valót? *6-7 szél*

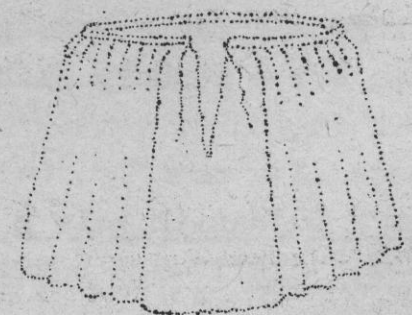
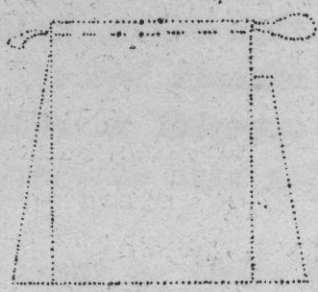
4. Meddig ért a legalsó pendely /térd fölötte/? *alattig*

Meddig ért az esetleg fölébe vett

többi pendely? *kieg. hosszabban*

5. Minek nevezték a ráncokat összeho-

IV.C. sz. rajz.







- 12. Elöl vagy hátul záródott-e az övrész; mivel? *naposnál oldalra*
- 13. A mellényszerű rész bélelt volt-e?
- 14. Vettek-e fel ebből a pendelyből többet egymás fölé? *igen*
- 15. Ehhez a pendelyhez milyen inget vettek fel? /"Rövid dereku"-t, végig hasított elejűt, nyakhoz ráncoltat?/

1. Hány pendelyt kapott egy szegény, hányat egy gazdag menyasszony?  
 1914 előtt /kb. melyik évtizedben?/ az 1920-as években:  
 szegényebb: *12*.. gazdagabb: *24-50* szegényebb: *12*.. gazdagabb: *24-50*

- 2. Ugyanannyi számú inget kaptak-e mint pendelyt? *igen*
- 3./a. Szélesítették-e farukat, csipőjüket? Mi volt az erre a célra használt öltözetdarab helyi elnevezése? *nem*
- 3./b. Miből készítették? Hogyan erősítették fel? *-*

VI. Az idős adatközlők emlékezete szerint mely szomszédos helységek női vászonviselete egyezett az övékével? *a románokkal*

VII. Milyen hiedelmet, babonás szokást, szólást, rigmust, dalt ismernek az inggel, pendellyel kapcsolatban? Milyen magyarázatot fűznek ezekhez? /Pl. kifordítva veszik fel az inget rontás ellen. A pendely aljával törlik még a ~~szemfájós~~ gyermek szemét. / *szív nem alvó gyermek*

ADATKÖZLŐK /Név, életkor, foglalkozás/:

*Ő. Florián Farnosi 65 éves  
 román kőműves háztartás  
 Szántódai lakos*

A gyűjtés ideje: *1970*

A gyűjtő neve: *Sz. Balázs*  
 foglalkozása: *h. t. b.*  
 lakáscíme: *Szántódi*  
*Szomsz. Florián u. 6. n.*

E pályázati kérdőív legjobb megválaszolóit külön jutalomban részesülnek!

+ + +

Kérdőívünk feldolgozása az 1970. évi, XVIII. ORSZÁGOS NÉPRAJZI ÉS NYELVJÁRÁSI GYŰJTŐPÁLYÁZAT egyik kísérőfeladata. Minden pályázónak egy ilyen kérdőíves gyűjtést is el kell végeznie valamelyik /bármely/ helységben.

A megválaszolt kérdőívet egy példányban, közvetlenül a NÉPRAJZI MUSEUM CIMERE kell visszaküldeni.

A pályázati kérdőív, több helységben kidolgozva, önálló, kollektív /szakköri/ pályamunkaként is szerepelhet. dolgozni

A kérdőíves gyűjtés továbbfejlesztésével ki lehet önálló pályamunkaként A HÁZIVÁSZON SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE EGY HELYSÉGBEN c. ajánlott pályátétel is. Ehhez külön útmutatást kaphatnak a pályázni kívánók.

Az önálló pályamunkákat a területileg /a gyűjtés helye szerint/ illetékes MEGYEI MUSEUMIGAZGATÓSÁGOK CIMERE, KÉT PÉLDÁNYBAN kell beküldeni. Az ifjúsági tagozatban 1970. április 15-ig, a felnőtt tagozatban 1970. július 31-ig.

*Banyalagriba elbírálásához érkezik*

VIII. *Att gondoltam mindig így lesz?  
 Hogy senki se így ruhát lesz!  
 Romános pendel, lyukas gatyka,  
 Hilene gyerek a kuckóba.  
 Ezzel dob. mellékel*